

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit SocietyNaročnina za Združene države (raven Chicago) in Kanado \$6.00
na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti leta; za Chicago in Cicero
\$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.
Subscription rates: for the United States (except Chicago) and
Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicero \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaročenih
člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti,
drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil
poštnino.Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts,
such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only
when accompanied by self-addressed and stamped envelope.Naslov na vsa, kar ima stik s listom:
PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz
naselbin

Vera v vstajenje

Chicago. Blizu se praznik, ka-
terega vse človeštvo brez razli-
ke vere ali prepričanja pozdravlja
kot največji in najlepši dan
v letu. Po zakonih vere in na-
rave je to dan velike nedelje,
dan prebujenja spomladi, dan,
v katerega mora vsak človek
imeti vero, ako hoče živeti. Ako
ne verujemo, da bo po dolgi zi-
mi in slabem vremenu zopet po-
sijalo pomladansko sonce, in če
ne verujemo, da bomo zopet
vstali, kadar nas je kruta usoda
vrгла na tla, potem smo zgoreli
življenjski cilj in naše življenje
je brez pomena.Vero, kot je gori omenjena, ra-
bimo, da bomo verovali v vsta-
jenje slovenskega naroda. Slo-
venski narod v domovini ima
dolgo zimo, ki se vleče že leto
dni, in nekateri so že obupali,
češ, saj za nas ne bo nikdar več
pomladi; vlegli so se in umrli.
Za ljudi, kateri ne verujejo v
pomlad človeštva, je smrt edi-
na rešitev. In prav je, da umr-
jejo, da s svojo boleznijo ne oku-
žijo tudi ostali del našega nara-
da, kateri je trdno prepričan, da
pomlad je blizu, da bo prišla kot
cvetoča nevesta in dvignila slo-
venski narod, kateri leži danes
strti na tleh.Žalostno je, da imamo tudi
tukaj med ameriškimi Slovenci
dosti takih živih mrličev, kate-
ri so videli veliki petek sloven-
skega naroda in sedaj ne veru-
jejo, da za velikim petkom ved-
no pride tudi velika nedelja, ali
dan vstajenja. Vsem tem malo-
vernežem naj bo povedano, da
bo vstal slovenski narod, in nje-
govo vstajenje bo toliko bolj ve-
selo in veličastno za tiste, kate-
ri so prepričani, da ta dan mora
priti. Za vse tiste pa, kateri se-
daj stojijo pri strani in podirajo
to, kar z velikim trudom gradijo
drugi, bo pa to dan sramote, ker
videli bodo, da kljub svojim se-
bičnim namenom niso dosegli,
da bi razdvojili ameriške Slo-
vence, kateri se trudijo, da bi po-
mogli rojakom v domovini pro-
slaviti na čim lepši način veli-
ko noč, oziroma prihod težko
pričakovane pomladi.Pomožna akcija za rojake v
domovini ima veliko zaprek in
predbacvanj, in to posebno od
ljudi, kateri do sedaj niso še ni-
česar storili ali darovali v to
svrhu. Takim ljudem bi jaz re-
kel: "Why don't you mind your
own business!" Ako si prepri-
čan, da ni potreba ničesar sto-
riti in ako nečes nič darovati,
pusti druge pri miru, da storijo
svojo dolžnost kot zavedni Slo-
venci. Če ti je bil denar malik,
kateri si častil vse življenje,
gotovo, da ne boš pomagal, ker
ne čutiš z ljudmi, kateri trpijo.
Zatorej pusti ljudi, kateri soču-
stujejo z bratom, ki je v potre-
bi, ker ti ljudje imajo življenjski
cilj, katerega ti sploh ne moreš
razumeti."Ne darujem, ker se ne poma-
ga sedaj. Ne darujem, ker ne
zaupam ljudem, ki to stvar vo-
dijo. Ne darujem, ker imam
svoje sorodnike tam in bom po-
magal, kadar bo mogoče. Ne da-
rujem zato, ker se že sedaj na-bira. Zakaj bi se ne pričelo nabi-
rati šele, kadar bo vojne ko-
nec?" To so glavni vzroki ali iz-
govori, katere vam navedejo
ljudje, kateri nočejo darovati.Zakaj se ne pošlje denar se-
daj tja, je več vzrokov. Prvi je
ta: kdo nam more garantirati,
da bodo v resnici denar dobili
ljudje, kateri so v potrebi? Ko-
liko Slovencev je še tam, poseb-
no še v krajih, katere je zasedla
Nemčija? Ali ni mogoče, da lu-
dije, kateri so še tam, so navad-
ni nemškutarji, kateri so z odpr-
timi rokami čakali prihoda Hit-
lerja, da so mu lahko izdali vse
zavedne Slovence, katere je po-
tem izgnal in pobil?Mogoče želite, da bi pomagali
tem izdajicam slovenskega na-
roda? "Pošlje naj se denar tja,
Saj se bodo podpisali." Jaz ver-
jamem, da denar prejme človek,
kateremu ga pošljete in da se
podpiše. Verjamem tudi, da
drugi dan pridejo Nemci ali Ita-
lijani in da jim mora človek, ka-
teri je prejel denar, vsega izro-
čiti. Če se to zgodi, potem mi
z našim denarjem podpiramo
zaklete sovražnike našega nara-
da.Glede izgovora, da se ne ve,
kako bo denar upravljan, samo
toliko: Ali niste zavarovani pri
jednoti ali zvezi za tisoč dolar-
jev ali več? Kdo upravlja te va-
še tisočake, ako ne ljudje, kate-
ri vodijo tudi to pomožno akci-
jo? Na eni strani zaupate tisoč
dolarjev, na drugi strani ste pa
v dvomu za en dolar, katerega
bi mogoče darovali. Vseh glav-
nih odborikov podpornih orga-
nizacij je približno 160. Ali mo-
re kdo trditi, da pri nadzorova-
nju toliko ljudi ne bo pošteno
vodstvo? Kdor trdi to, je nava-
den lažnik. Nadzoruje denar tu-
di državni department in raču-
ni so pregledani in potrjeni po
računskih izvedenih.Ako imam jaz sorodnike tam
in jim bom pomagal, je lepa
stvar. Toda kdo bo pa pomagal
ljudem, kateri nimajo nikogar
tukaj? Kdo bo pričel pobirati
šele po vojni, bo zvonil po toči,
ker ako ne bo pomoč takoj tam,
ko bodo izgnani ljudje prišli na-
zaj, umrli bodo gladi in mraza
in vaša pomoč bo prišla veliko
prepozno. Denar je sedaj invest-
iran v vladnih obrambnih bon-
dih, torej pomaga Ameriki pre-
magati zakletega sovražnika Slo-
vencev. Tudi tukaj velja geslo,
kdo hitro da, dvakrat da. Ako
imate vero v vstajenje sloven-
skega naroda, pomagali boste in
darovali takoj, da ne bo pre-
pozno.

Anton Krapenc.

Vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O. — V pondeljek,
23. marca, je v bližnjem Bellai-
reju v avditoriju srednje šole go-
voril Jan Masaryk, zunanji mi-
nister češkoslovske vlade v iz-
gnanstvu. Navzoče je bilo po-
sebnosti tako zbrane "inteli-
gence" — učiteljev in učiteljic.
Govoril je o položaju v Evropi.
Rekel je, da je že pred desetimi
leti opozarjal razne visoke avto-
ritete, kaj se kuha za kulisami,
toda so mu dejali, da je — vojniČlan unije godbenikov piketira klub Samoa v New Yorku v
znak protesta, ker upošljuje neunijske godbenike.hujskač. Pristavil je, da se je
danes vse do pike uresničilo, kar
jim je takrat hotel dokazati.
On je imel odmerjen čas in so
moral program spremeniti, da je
lahko takoj nastopil s govorom.
Moral se je namreč vrniti v Pitts-
burgh in od tam v Washington.
Njegovega govora ne bom opisoval.
Omenim naj le, da je rekel,
ako hočemo doseči pravi mir, da
se bo morala Evropa po vojni or-
ganizirati v federaciji, "in to bo-
mo gledali, da se bo izvršilo", je
poudaril. Znanost in tehnika tako
napreduje, ako bi v nekaj letih
prišlo zopet do vojne, da bi bilo
vse uničeno, tudi človeštvo. U-
ničenje bi bilo tako, da si ni mo-
goče predstavljati.Govoril je v angleščini in si o-
svojil poslušalce kot malokateri
govornik, dasi sem jih že dosti
slišal. Ko se je poslavljaj in od-
hajal z odra, so poslušalci vsta-
li v slovo. To sem prvič videl in
zdelo se mi je čudno, ker je on
tujerodec, zraven sem bil pa tudi
vesel, ker je napravil tako dober
vtis.

Joseph Snoy, 13.

Naše pomembne priredbe

Cleveland. — Kot je bilo že po-
ročano, priredi Cankarjeva u-
stanova slavnostni banket v po-
čast 75-letnice našega pisatelja
Erbina Kristana. Vršil se v sobo-
to zvečer, 11. aprila, v Sloven-
kem narodnem domu na St. Clair
ave.V nedeljo, 19. aprila, pa pri-
redi dramsko društvo Ivan Cankar
krasno in pomembno dramo
"Kamnelom" istotako v SND.
Ves dobiček gre v korist Cankar-
jeve ustanove. Vstopnice za obe
priredbi dobite v slaščičarni
Mrs. Makovec in v modni trgo-
vini Johna Pollocka v SND, v
Durnovi trgovini na Waterloo
rd. in pri članih. Sežite po njih,
dokler so na razpolago. Na ve-
liko udeležbo k obema priredba-
ma vas vabi — Odbor.

Novice iz St. Louisa

St. Louis, Mo. — "Brez mazi-
la kola ne teko, če pa teko, pa
silno težko." Tako je zapisano
v igri "Divji lovec". Tukaj bo
pa veljal pregovor: Katera bo
prvi stotak v puščico spustila, bo
prva moža dobila in tisoč dni
dopustkov. To bo namreč v hr-
vaški župniji, kjer bodo imeli
misijon.Od leve na desno: general Douglas MacArthur, bivši vojni tajnik George H. Dern in predsednik
Roosevelt. Slika je bila vzeta, ko je bil MacArthur imenovan za načelnika armadnega štaba.

"Razdeli in vladaj" —

Sredstvo nesloge — podžiganje razprtij, da se bodo ljudje kavsali
med seboj, nakar jih bo lažje premagati in podjarmiti — je bilo
znano že Rimljanom v starem veku. To potrjuje njihov pregovor
"divide et impera" — razdeli in vladaj. Tudi Rimljani so vedeli,
da notranji prepriči tako oslabilo narod, pa naj bo še tako velik in
močan, da lahko postane nesposoben za vojno.Hitlerjeva strupena propaganda, katere je naredila v Evropi
v zadnjih dveh letih in pol več škode, kakor Hitlerjevi bombniki,
potuje po starih kolotečinah, le podrobne metode so nove. Ta pro-
paganda je danes naperjena proti Angliji, Rusiji in Ameriki —
ampak za vsako teh dežel veljajo posebne metode.Nacijska propaganda se siplje v Ameriko direktno s kratkoval-
nim radijskim oddajanjem, indirektno pa brsti med nami na tisoče
načinov. Najraje se izživlja z govoricami, ki jih raznašajo največ-
krat navadni in nič hudega sluteči ljudje.Tako močna je Hitlerjeva propaganda v Ameriki, da je bil fede-
ralni biro za informacije, ki se imenuje "Office of Facts and Fi-
gures," primoran pred kratkim izdati brošuro, v kateri pojasnjuje
trike te lažnjive propagande in svarji pred njo.Glavne laži, ki jih Goebbelsova berlinska centrala razširja po
Ameriki, so: 1) da demokracija umira in nobena zmaga ji ne bo
pomagala; 2) da so ameriške oborožene sile preslabe za Nemčijo
in Japonsko; 3) da je Amerika že izgubila vse bojne brodoge na
Pacifiku; 4) da nas Angleži izrabljajo za svoje koristi; 5) da bodo
naše civilne izgube večje kot jih moremo prenesti; 6) da bo vojna
bankrotirala Ameriko; 7) da pomagamo boljševizmu, ki nas bo potem
požrl; 8) da je naša vlada nesposobna za vodstvo vojne; 9) da sami
sebi kopljemo grob, ker pomagamo Angliji in Rusiji; 10) da naša edina
nevarnost so Japonci in najbolje bo, če sklenemo mir z Nemčijo,
katera nam bo potem pomagala k potrazi "zlate nevarnosti"; 11) da
nabolje je, da držimo svoje čete doma in branimo naša obrežja;
12) Angleži in Kitajci bodo sklenili separaten mir in nas pustili na
cedilu; 13) ameriška demokracija bo izgubljena med vojno. In tako
dalje.Vse te laži in mnogo drugih brizga doktor Goebbels med nas z
ednim namenom, da naredi nemir in konfuzijo med Američani —
da se bodo Američani sami med seboj kavsali in pozabili na vojno.
Ali je uspel?Da — do neke meje. V Ameriki je večje število burbonskih izo-
lacionistov in "apizarjev" in večje število skrajno sebičnih kapita-
listov, dalje je večje število fanatičnih Ircev (med njimi mnogo
katoliških duhovnov) in z njimi vred je mnogo katoliških Slova-
kov, Hrvatov, Madžarov in drugih — in vsi ti, zavedoma ali neza-
vedoma, pomagajo razširjati Goebbelsovo strupeno propagando
razdiranja in nesloznosti.Goebbels ima svoje pomagače tudi v — kongresni zbornici. Re-
akcionarni burbonci v kongresu niso nobeni Hitlerjevi agenti, so
pa zagrizeni sovražniki delavskih unij in socialnih reform in zdaj
poskušajo izkoristiti krizo bojne produkcije za uničenje teh unij
in reform, kar pomeni, da izzivajo velike notranje konflikte v
Združenih državah — in s tem seveda nehoti pomagajo Hitlerjevi
propagandi, katere hoče imeti Ameriko razcepljeno in skavsanó.Vzemimo kongresnika Diesa. Velik gobeždač, reakcionaren, da
kar smrdi in silen fundamentalistični fanatik ter sovražnik Roose-
veltove socialne politike. Nečó je rekel, da mora Amerika izbi-
rati med Marksom in Kristom, druge izbire ni. S tem je Dies
pokazal, da ne pozna demokracije; če bi jo poznal in priznal, bi
lahko vedel, da v demokraciji lahko žive v miru pametni pristaši
Marksa in Krista. Ta mož vodi nekakšen kongresni odbor, ki pre-
iskuje subverzivne elemente — ampak pri njem so Rooseveltovi no-
vodilci najbolj subverzivni in največje veselje ima, kadar naznani,
da med federalnimi uradniki v Washingtonu "kar mrgoli komuni-
stov..." Užaljeni uradniki seveda protestirajo in Washington ima
novó sporno afero — kakršne je doktor Goebbels v Berlinu najbolj
vesel.Tako ameriški tepci vsake vrste in baže hote in nehoti nasledajo
na limanice nacijski strupeni propagandi in razširjajo ravs in kavs
in konflikte na vseh straneh — baš to, kar hoče Hitler po svoji for-
muli: "Razdeli in vladaj!"Program ameriške bojne produkcije bo slabo napredoval in kon-
sekventno bodo slabo napredovale tudi ameriške armade in bojne
ladje — če se bodo v Washingtonu kavsali, če se bodo kavsali v New
Yorku, Bostonu, Detroitu itd., če bodo ameriške stranke, narodno-
sti, plemena, verske skupine in socialne grupe zaglušile vse drugo
z "reševanjem" svojih starih sporov in zanemarjale vojno — kar je
cilj strupene berlinske propagande po formuli: "Razdeli in vla-
daj!"Zdrava pamet nam govori, da je treba odložiti stare spore in
skleniti nekakšno premirje vsaj za toliko časa, dokler smo zaposle-
ni z vojno, katere se tiče nas vseh in katere, če se ne zaključí z
r.šo zmago — bo likvidirala vse naše stare spore na ta način, da
nas uniči vse skupaj.Zato pa zdrava pamet ne pojde na limanice Hitlerjevi propaga-
di in osredotoči se samo na eno stvar: na kooperacijo z vsemi, ki
hočejo iskreno kooperirati samo za zmago in storiti vse, da se dose-
že ta zmaga.To je edino, edino, edino uspešno zdravilo zopet strupeno na-
cijsko propagando iz Berlina, katere deluje po stari formuli: "Raz-
deli in vladaj."Kdor misli, da je zdravilo kje drugje — na primer z nadaljeva-
njem medsebojnih sebičnih bojov, ki so metanje polen v stroj
bojne produkcije — ta se igra z lastno svobodo in z lastnim uni-
čenjem.

Narobe svet

Hermine, Pa. — Svet se v
nekako tako, da je človek vsa
minuto rojen in tudi sojen, če
po sodniku, pa po ljudem. To
umiranje je vsako minuto. Ta
se vrtime na tej zemeljski od
od konca do kraja, od desne
levo. Kadar pa nam ura pote-
potem je za nas vse končano.Večkrat se človek vpraša, za-
kaj prav za prav je bil ustva-
jen. Mar radi te zemeljske
brote ali hudobije? In ravno
vprašanje leži na zaprasi po
ci, mi revni sloji pa ne more-
do njega, da bi ga rešili enka-
za vselej. Tolažimo se počasi,
mora že menda tako biti in
drugače.Če bi si človek mogel ra-
niti to zagonetko, potem bi si
stvaril neke smernice za sa-
vsakdanji položaj, da ne bi v
svet pljuval drug drugemu v
raz. In če se to ne zadoštuje,
pa še drugih trikov in intrig
primemo in kričimo: Jaz sem
kot ti! Resnica pa je, da oba
nega pajaca jaševa, jaz in ti
vsi skupaj. Zdi se mi, da smo
zmeraj na oslu, ker do konja
nismo prišli in kot kaže tudi
ne bomo tako hitro. Ali z duha
časa pa je prihajamo iz dneva
dan vedno bliže — konca.Ali za enega vendar ve-
da ne bo nikdar videl nebeske
obličja, zakaj, če ga do zdaj
sem, ga tudi poslej ne bom,
magari če bi se obrnilo, kot
javkala mačka v zaključ — "se
obrnilo..." Ampak mačka
lahko obrne, ker ima "devet ži-
ljenj", meni pa bolj težko, ko
mam samo eno življenje in se
je, zelo kritično, ali boljše po-
dano: prav slabo. Upanje in
ra, drugega nič. Tako sem se
čestokrat sam nad sam skesal
tudi pokoro bi si sam naložil,
ko bi za to ne bila poskrbela
sreča in pa — kapitalistični
stem. In zdaj se mi zdi, da
ni treba nobenega kesa obu-
nad sabo in tudi ne pokore
lati, ker imam obojega do u-
sta.Ja, ti pokora, kakšna si,
nas uboge trpine zmeraj tlačí-
še zdaj nismo vsi spokorjeni
izveličani in tudi ne bomo le-
ko hitro. Ves svet upije:
magajte, sila kola lomi, kupu-
znamke in bonde za obrambo
še domovine. Prej, dokler ni
la sila v takem zamahu kot
danes, smo imeli vsega v izobil-
ali danes pa kmalu ne bo nič,
zak še sladkorja ne bo imel
svojo kavo in kaj še druge st-
ri. Da, če ima človek kolikš-
srca, se mora odzvati tej nara-
obrambi, pa tudi če brez slad-
ja ostanemo doma.Jaz bi se od srca rad od-
ampak z denarjem se ne more
kakor tudi ne s delom, ker se
samo še živ, drugega nič, ta
da sem se že sam sebe naveli-
Ali kaj si morem pomagati? I-
narja nimam, da bi si šel zid-
ja iskat, če je še kje za mene.
kler smo zdravi in nepohablj-
vsi hrepenimo po nekem sre-
vu. In to sredstvo je denar. A-
pak ko je človek v tako opasni
stanju kot sem jaz že približno
let, tedaj si ne želiš drugega
kako bi se rešil te svoje nadi-
in dolgega trpljenja. To, kar
ma človek vedno pred očmi,
to ni denarja, če ga nimam
lastnem žepu.Človek bi z roko zamahnil
ves svet odresil, če bi bilo to
več. Stori bi na primer to,
kot je Mojzes, ko je zamahnil
palico. Če je rekel, naj pride
voda, je prišla voda. Da pa
svet maha sam po sebi in
če kri v potokih in rekah. To
ko je človeštvo napredovalo
te tako zvani prosvitljeni da-
Kako je prišlo do tega, je la-
ko uganiti. Vsak diplomat po-
si svojega Boga na pomoč v
(Dalje na 2. strani)

Pred dvajsetimi leti

(iz Prosvete, 6. aprila 1922)

Domače vesti. V Smithfield
Pa., je umrla 45-letna Jera
Bergine, članica SNPJ.Delavske vesti. Čez 1000
organiziranih rudarjev je
stavki.Inozemstvo. Potres je poru-
čez sto hiš v Beogradu.Sovjetska Rusija. Člerna in
misar za zunanje zadeve in
dija sovjetske delegacije na
ferenci v Genovi, je dospel
Berlin.

Ciril Medved, 107.

Vesti iz podjarmljene stare domovine

Angleški tisk o 27. marcu
London, 29. marca (po radiu JIC).—Angleški tisk je posvetil 27. marcu posebno pažnjo. Diplomatski dopisniki londonskega "Timesa" je komentiral dogodke 27. marca takole:
"Leto dni je preteklo, odkar je general Simović, ki se je dvignil v imenu vsega jugoslovanskega naroda, vrgel vladu Dragišu Cvetkovića, ki je podpisala trojni pakt z Nemčijo. Svet se gotovo še spominja veselega odmeva teh vesti. Ko je toliko narodov mirno upognilo glave in jih vrtalo v jarem, so Jugoslovani in Grki, ter nekateri pred njimi, imeli dovolj hrabrosti in odločnosti, da so obdržali glavo pokonci. Cena je bila visoka in plažni huče, pa vendar vse klane, ki so ga izvršile nemške, madžarske in druge roke, ni moglo izbrisati pomena vstaje. Narod je še vedno na nogah, vstaja je splošna v notranjosti in prikrita v mestih in vsak mesec vnovič kaže sveto, kako čas vpliva na boj v Rusiji, kajti Hitler je moral preložiti dan svojega napada zaradi jugoslovanske vstaje, grškega odpora in prisotnosti britanskih čet, ki so se izkrcale v Grčiji. Napad na Rusijo, ki bi se po načrtu moral začeti sredi maja, so morali odložiti do konca junija."
Končno list navaja besede generala Simovića: "Z zaupanjem

v zmago pravične zavezniške stvari in v vstajenje Jugoslavije se Srbi bore še naprej brez strahu in z največjim požrtvovanjem pod vodstvom generala Draže Mihajlovića in drugih zavednih rodoljubov velikega pomena za splošno stanje v Evropi.
— V —
Vojni minister general Draža Mihajlović odpušča in kaznuje z izgubo čina častnike, ki so prekršili prisego
London, 31. marca (JIC).—Londonski radio poroča:
Na predlog ministra vojske, mornarice in zrakoplovstva, divizijskega generala Dragoljuba M. Mihajlovića se odpuščajo iz službe in kaznujejo z izgubo čina častniki, ki so prekršili prisego in izdali domovino:
Topniški polkovnik Babić Ljuba, topniški polkovnik Masalović Miloš, topniški polkovnik Marković Svetislav, polkovnik Kukić Ilija, polkovnik Lukić, major Mitlić, major Korać Mihajlo; ter general Nedić Milan, general Doškić Gjura, general Kostić Josif, general Draškić Pantelija, ki so sestavili protizakonito vladu in so v službi sovražnika.
V imenu generala Dragoljuba M. Mihajlovića je ukaz podpisal predsednik vlade in namestnik vojnega ministra Slobodan Jovanović.

Sarient Everett R. Alkman iz West Chesterja, Pa., se vešba v mešanju ročnih granat.

Vlada naznanja

bresplačno zdravniško oskrbo za žrtve zračnih navalov
Vlada Združenih držav je ravnokar naznanila, da prevzame odgovornost za začasno hospitalizacijo (bolnišnično oskrbo) civilistov, ranjenih vsled kakega zračnega napada ali vsled kake druge sovražne akcije. Posluževala se bo vseh javnih in privatnih bolnišnic v deželi za sprejemanje ranjenecv in odškodovala iste ob obstoječih cenah. Tudi bo ustanavljala bolnišnice v "varnih krajih", ki se bodo nazivale Emergency Base Hospitals, h katerim bodo poslali ranjence in druge bolnišnične paciente, ako nastane potreba za izpraznitev nevarnega kraja.

Novi projekt, ki bo znan kot Emergency Medical Service, se bo upravljal pod skupnimi avspicijami federadne zdravstvene oblasti in urada za civilno obrambo in s sodelovanjem državnih in mestnih oblasti. Po en zdravnik v vsakem mestu ali countyju Združenih držav je bil imenovan kot šef Emergency Medical Serviceja za oni kraj. Opis, kako se je stvar izvedla v New Yorku, najboljše ilustrira to delovanje. Dr. Edward M. Bernecker je šef Emergency Medical Serviceja za mesto New York; imenoval ga je župan La Guardia meseca septembra. Dr. Bernecker pa je imenoval svoje namestnike (Deputy Chiefs) za vseh pet mestnih okrajev in ti so imenovali svoje pomočnike. Osemdeset bolnišnic v mestu je že osnovalo svoje zdravniške ambulance (Field Units), ki so pripravljene za takojšnjo službo, ko nastane potreba. V njih so zdravniki, bolničarke in njih pomočniki. Ko se zgodi nezgod, se bodo takoj podale na lice mesta in začele delovati kot nujnostna bolnišnična postaja. Osebe, ki so lahko ranjene, bodo dobile takojšnjo oskrbo in one, ki so težko ranjene, bodo takoj odpeljane v bolnišnice na stroške federalne vlade. Pričakuje se, da bo velik del ljudi, ranjenih vsled zračnega napada, moral biti oskrbljen v bolnišnici. Sodeč po izkušnjah Londona in drugih krajev, ki so bili čisto bombardirani v zadnjem času, umre skoraj 50 odstotkov ranjenecv takoj ali pred prihodom v bolnišnico in 30 do 40 odstotkov dobi jako težke poškodbe.

Common Council—FLIS.

Delovni zbor za sovradne inozemce

Podaniki Japonske, Nemčije in Italije, ki so bili odstranjeni iz vojaških pokrajin, bodo v stanju napravili direktn prispevek k vojnemu naporu Združenih narodov, ako se vpišejo v "delovni zbor" (work corps), ustanovljen po predsedniku Rooseveltu.

Velja do konca vojne. Ustanovitve oblasti "War Relation Authority" bo v mnogem rešila problem primanjkljaja delavcev, ki je nastal vsled nedavne evakuacije na zapadni obali. Povrh tega odprejo službe za ostale ljudi, ki so morali zapustiti svoje navadne poklice.

Kompanija prodajala gasolin osišču

Nove obdolitve izrečene pred senatnim odsekom

Washington, D. C., 4. apr.—Trije vladni uradniki, ki so nastopili kot priče pred senatnim preiskovalnim odsekom, katerega načeljuje senator Truman, so napadli Standard Oil Co. in jo obdolitili, da je ignorirala odlok, naj ustavi prodajanje letalskega gasolina italijanski letalski družbi Latini in nemški Condor, ki sta vzdrževali letalski promet med južnoameriški državami.

Adolf A. Berle, pomožni državni tajnik, je dejal, da je ta department pozval kompanijo v oktobru preteklega leta, naj ustavi prodajanje gasolina nemški in italijanski kompaniji. Odvetniki Standard Oil Co. so takrat odgovorili, da se mora kompanija držati provizij sklenjenega dogovora, dočim se je pozneje dokazalo, da dogovor sploh ni bil sklenjen.

William Lavarre, ki je reprezentiral ameriški trgovinski department v Južni Ameriki, je pobil trditve, da je imela oljna kompanija pogodbo z nemško in italijansko letalsko družbo. Lavarrevo izjavo je podprl tudi pomožni justični tajnik Thurman Arnold.

Prizor iz protinacijskih demonstracij v Rio de Janeiru, Brazilija.

Živež za svobodo

Živež za zmago!
Prihod pomladi v tej obsežni in rodovitni deželi, ko bo vsega več posejanega kot kdaj poprej v zgodovini tega naroda, nas opominja, da se Amerika bori tudi z živežem. Amerika se pretvarja ne le v arzenal demokracije, marveč tudi v žitnico sveta.

Ko bo ta vojna končana z zmago, bo Amerika v stanu odposlati vsem stradalajočim ljudstvom mesa, žita in sadja, ki je po pravici njihovo, jim je zabranjeno od osištih trinogov.

Mr. Claude Wickard, federalni tajnik poljedelstva, pravi: "Živež pripori zmago in zapiše mir. Ko pride čas, da se sediš ob mirovni mizi, bo tukajšnji obstoj velike rezerve živeža ojačal naša naziranja o tem, kakšen naj bo ta mir."

Kako Amerika to izvršuje? Amerika pove farmerju: "Ne glede na to, koliko pridelaš, ne moreš izgubiti. Tvoje cene so garantirane. Ne bo prenapolnjenih tržišč."

Za l. 1942 so farmerjem zagotovili, da bodo obdržane cene za vse osnovne pridelke — za koruzo, pšenico, bombaž, riž in tobak. Za mlečne produkte, svinjino, jajca in perutnino. Za "peanutse", "soybeans" in laneno seme. Za paradiznike in grah za konzerve.

Kako Amerika to izvršuje? V majhni alabamski občini vsaka farmarska družina redi petdeset več kokišev kot kdaj poprej.

Te kokiše pomenijo živež za ameriške armade na tucatu bojnih front. Pomenijo jajca za otroke na Angleškem. Pomenijo, da v Jugoslaviji in na Grškem in na Poljskem — povsod na svetu, kjer so bile zaloge perutnine zdravne požrte, bodo ameriške živežne zaloge prehranile gladne žrtve nacijskega tiranstva.

Common Council—FLIS.

Pismo iz Londona

(Izvirno poročilo Prosveti.)
5. marca 1942.

Kako stvari spremene svojo vrednost v kratkem času. Ni še tako dolgo od tega — pred vojno — ko sem stala v Ljubljani na Mestnem trgu pred trgovino starinarja in izbirala med kupom podob, starih na steklo slikanih svetih podob. Za mal denar bi bil lahko takrat dobil zbirko svetnikov za vse leto okoli. Zdaj pa stojim v Fitzwilliam Museumu v univerzitetnem mestu Cambridgeu. Pod steklom je razstavljenih na eni strani 7, na drugi pa 5 takih starih slovenskih podob. Kako imenitne se zde tukaj! Kraljica mati, otvarja razstavo, vsa jugoslovanska vlada je v dvorani, častiljivi prosvesti univerzitetnih collegov, Vice-Chancellor univerze, vsi angleški prijatelji Jugoslavije, veliko jugoslovanske kolonije. V sredi dvorane je razstavljena božanska Rosandičeva "Deklica", iz lesa izrezana umetnina. Meštrovič in Nemon sta druga zastopnika jugoslovanskega kiparstva. Ni čuda, če se zdi poleg teh velikih naš slovenski Zajc — Prešernov spomenik je njegovo delo v Ljubljani — ubog in majhen. "Tamele na steni je vaš slovenski Jama; dobro ga poznamo, čeprav sem ga videla tako malo. Ni še dolgo, ko sem prvič videla njegovo sliko in takoj odločila: 'največji jugoslovanski slikar'. Le pogledjmo, če nimam prav." Miss Waring — pisala sem vam o njeni razstavi jugoslovanskih motivov — me vleče za rokav tja proti steni, dokler ne vidi divja napis: Jama, Triglavsko skupino. Iz vse Angleške so zneali skupaj našo umetnost — pa ni so pozabili naših nalvnihi, primitivnih, na steklo slikanih podob. Tamele so, ubožice, pod steklom.

Tako se je začel "Jugoslav Week in Cambridge". In Cambridge se je dobro odrežal: po zmurnjenih tednih je sijalo solnce, slabotno solnce, ali vendar. Cerkve, collegi, trata, reka, vrbe sklonjene nizko nad njo ... vse je tako lepo. Zakaj nismo le enkrat mladi, da bi bili študentje tukaj v tem lepem svetu. Ej, še je nekaj lepih stvari na svetu.

Zvečer prireditve v mestnem rotovžu. Dvorana polna, polna do zadnjega kotička. Na odru je mladi kralj Peter med županom, svojo jugoslovansko vladu — predsednik dr. Jovanović, dr. Krek, dr. Šutej — Vice-Chancellor univerze, predsednik British Councila, profesor Seton-Watson. Ne bom vas dolgo nadlegovala z govori. Mladi kralj je pokrovitelj tedna. Je pa tudi študent na cambridški univerzi. Vice-Chancellor ga je naslovil kot kralja, ali povedal je, da je njegova univerza srečna, ker ga imajo za študenta, da ga veseli, ko je slišal, da pridno hodi k predavanjem. Dvorana se smeje, kralj je v zadregi, kot bi bil v zadregi vsak študent, če se njegov profesor tako javno bavi z vprašanjem posejanja njegovih predavanj. Se mala zanimivost iz tega govora: cambridška zgodovina je stara petsto častiljivih let, nikdar še ni bil kralj na njeni univerzi kot reden študent. — Kraljev nastop je bolj moški kot bi ga človek pričakoval od 17-letnega fanta. Njegov govor je sprejela dvorana navdušeno. Ni šel proč od dejstev: spomnil nas je, da je Anglija še, kljub vsemu, srečna dežela, kjer so univerze še odprte, kjer se mladi še lahko izobražujejo po svoje. Kaj nam je povedal naš Krek? Omenil je vasa v Ameriki: "Globoško smo hvaležni vam vsem, ki ste pokazali sočutje s Srbi, Hrvati in Slovenci s tem, da ste nam odprli vrata svojega starodavnega doma učnosti. In ko pravim 'smo', mislim tudi vse naše rojake drugod in posebno one v Združenih državah ameriških, ki jih je več kot milijon in ki so odločeni, da se borijo z nami skupaj do končne zmage". — "Nihče med nami ne bo odnehal, dokler narodi ne bodo našli miru in zadovoljstva, ko bodo spet znova lahko položili roke na konstruktivno delo, ki je v službi ljubezni, lepote, resnice." Tako je zaključil dr. Krek svoj govor.

To je bil samo prvi dan "Cambridškega tedna". Vrstile so se prireditve skozi ves teden. Predavanje Rebeke West. Čitali ste

o njeni najnovejši knjigi o Jugoslaviji, zdaj je imela predavanje o njej. Študentje so uprizarili na odru dramatizirane Kosovske balade. Nisem bila tam onega večera, ali pravijo, da je bilo zelo dobro. Večer jugoslovanske godbe. Predavanje predsednika Jovanovića o jugoslovanski ustavi. O jugoslovanski književnosti: profesorica dr. Elizabetha Hill. Tudi njo sem vam že omenila. Vsa Jugoslavija jo pozna in vsak ve, koliko neoprenehoma dela za nas. Cambridge je tudi njeno univerzitetno mesto. Ko sem jo videla s krogom znancev okoli nje, veselo, zaposleno, zdaj tukaj zdaj tam, sem rekla: "Hilova je danes v svojem elementu."

"Namen angleško-jugoslovanskega tedna v Cambridgeu je, da pokažemo angleški javnosti jugoslovansko borbo". Tako je stalo na programu. London ima istočasno svojo jugoslovansko razstavo. Pri Harrodsu — veliki londonski trgovini — te sprejmejo dekleta v naših narodnih nošah, razkazujejo ti razstavljeni umetnine, govore ti o svoji deželi in navadah tam. Ljudi se drena po prostorih, nekateri pridejo nazaj dan za dnem. Na žalost Slovenci nimamo veliko tam. Kakšna škoda, da nismo znosili več naših stvari iz dežele, ko je še bilo časa, da bi imeli zdaj kaj več pokazati. Samo eno narodno nošo za deklico imamo in še ta ni tako lepa kot so navadno naše noše. Če boste vi v Ameriki priredili kaj podobnega, boste morda bolj srečni in imeli več svojih stvari za razstavo. Pri Harrodsu imamo razstavo skupaj z Grčijo. Ta razstava namreč prireja serijo razstav "Our Allies". Naša je že četrta v seriji. Koliko se bodo Angleži naučili in spoznali, če bo vojna trajala še dolgo.

Če Slovenci nimamo najboljših narodnih noš na razstavi, smo se pa drugače oddolžili svoji lepoti. "Spectator" je med angleškimi tedniki, kar je Times med dnevniki. Stara, uravnovešena, avtoritativna revija. Priobčila bo te dni prevode slovenskih pesmi, ki nas najbolj predstavljajo svetu. Pod naslovom je pripomba: Kolikor nam je znano, so to prvi prevodi slovenskih pesnikov objavljeni v angleščini. In kaj so naši pesniki? Prešernova Nezakonska mati je prevedena. Se je spominjate: Kaj pa je tebe treba bilo ... a, all and all my heart adores you, need or none. Dva Prešernova soneta. Terno-vo! all misfortune in a name! In iz njegovega Sonetnega venca: Cel čas so blagih sapic pogreševali ... No little wind of kindness ever fanned those orphan songs which I for you have sung ... Za Prešernom Maister. Objavljen je prevod njegove Dolenske poletne noči. In njegove kratke, grobovih na Krnu: The moon shines this way Over Mount Krn; she gropes Forward with pale fingers Into fields, up the slopes: "I have seen the widows, the tears, But the graves of the dead, never yet— Where are their crosses set?"

Search no more! Shape of our loss Nor valley nor hilltop bears. Our dead lie buried in us; Here, here is their living cross.

Župančič je zastopan z Belokranjsko deklico. Čudno, malo je poznana, in vendar je med njegovimi najboljšimi pesmimi. Komentar k pesmi pravi: Čudovita kratka lirika, ki izrazi v malo besedah ganljivo tragedijo slovenske emigracije (ker skoraj tretjina slovenskega rodu je bila primorana se izseliti — v Nemčijo, Francijo, Severno in Južno Ameriko).

My love's in a foreign land; Loving him, God knows who, I in my doorway stand, And no spinning to do. Prevede je napravil v komentar napisal K. Matthews.

Dolenjska.

Major Eliot prosi zaveznike

na hitro pomoč svobodni Jugoslovanski armadi

New York Herald Tribune priobčuje dne 26. marca članek izpod peresa priznanega vojaškega strokovnjaka, majorja Georgeja Fieldinga Eliota, iz katerega povzemamo sledeče:

Jugoslovani, ovirajte se za nacije

Še drugo dejstvo je med najvažnejšimi faktorji, ki utegnejo odločilno vplivati na sedanjo vojno, a to je bojjuča se jugoslovanska vojska pod poveljstvom generala Draže Mihajlovića. O Mihajloviću se pripoveduje, da ima pod svojim nadzorstvom ozemlje 20.000 kvadratnih milj jugoslovanske države, kjer je organiziral močno in dokaj dobro oboroženo vojsko. Sedaj pripravlja načrt za pomladansko ofenzivo. Važnost tega jugoslovanskega odpora leži v dejstvu, da dve najvažnejši črti nemških zvez z vzhodom — Orient železnica in reka Donava — teče skozi jugoslovansko ozemlje in vsako najmanjše napredovanje svobodne jugoslovanske vojske ju bo presekalo. Brez gotovosti o možnosti uporabe teh prometnih sredstev bi Nemci skrajno težko mogli začeti večjo ofenzivo proti Turčiji, v slučaju če bi se ta upirala.

Naj dodamo, da bi verjetnost turškega odpora bila mnogo večja, če bi se Turki lahko zanašali na odločilne napade Jugoslovancev na nemška prometna sredstva. Zato upajmo, da so se našla, ali da se bodo našla sredstva za pošiljanje pomoči Mihajloviću, morda s prevoznimi letali ali s podmornicami ali na kak drug način skozi majhna pristanišča na jadranski obali, ki jih ima on pod svojim nadzorstvom. Ni dežele v Evropi, kjer bi sorazmerno tako majhna količina orožja, pušk, streljiv, lahkih topov in streliva bila bolj koristna. Bližanje 27. marca, obletnice jugoslovanske vstaje, ki je prekrizala nemške račune o napadu na Balkan in zavrla nemški napad na Rusijo, naj bo narodom in vladam zavezniških držav opomin, da so njihovi jugoslovanski zavezniki še vedno na bojišču in še vedno sposobni bojevati v z korist skupni stvari brez ozirov na njihovo relativno majhno število.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

li so pa nas učili, da je samo en Bog. Zdaj pa pogledjmo malo okrog sebe in videli jih bomo na tucate. Hitler je Bog, Stalin je Bog, Mussolini je Bog, japonski cesar je Bog, Anglija je Bog, Amerika je Bog itd. itd. Ampak jugoslovanski četniki menda niso brez Boga, tudi oni hočejo, da jim Bog pomaga. Ali jaz mislim, da bi jim dobra strojnica več pomagala.

Ampak jaz ne vem, ali nam je Bog ali narava dala življenje, samo golo življenje in nič drugega. Kot pravijo, smo dobili tudi pristo voljo, da lahko človek dela, kar hoče. Ampak a to pristo voljo je nekaj narobe, ker jo na vseh koncih in krajih omejujejo razmere, v katerih človek živi. Ali to vprašanje je pregloboko in je boljše, da končam.

Frank Fink, 200.

Seja društva 490

So. Chicago, Ill.—V torek zvečer, 7. aprila, se vrši seja društva 490 SNPJ v navadnih prostorih, začetek ob 8. uri. Članstvo je prošeno, da se udeleži polnoštevno. Seja je zelo važna in je potrebno, da ste navzoči. Poleg drugih stvari se moramo pogovoriti o naši kartni zabavi, ki se vrši 26. aprila v dvorani IOS na 10105 Ewing ave. Pri taki zabavi je dovolj dela in odbor pričakuje pomoči od vas, posebno pa so prošene članice, da gredo temu odboru na roko in naredijo kolikor je mogoče. Uspeh lahko pričakujemo le, če se vsi potrudimo in pomagamo pri delu. Tajnica ima vstopnice in če jih še nimate, se jih poslužite in glejte, da jih čim več razprodate. Vstopnice so po 25c, kar je dovolj poceni v teh časih.

J. Briljavac, predsednik.

ŽUPAN ŽAGAR

SLAVKO SLAVEC

(Se nadaljuje.)

Da bi videl že na tej prvi poti kolikor mogoče mnogo sledov krvave vihr, ki se je bila iznesla nad vasjo, je krenil s holmca na levo in proti zapadu k reki. Spotoma je videl travnike in polja s čudnimi nasadi: namesto trtnih rozg so bile napete od kola do kola trnate žice, toneče v visoki travi in plevelu. Večkrat so ga ti nasadi ustavili. Moral jih je preskakovati ali se jim ogibati po jarkih in lijskih kotanjah. Mnoga drevesa, zlasti murve, ki so prej stala ob koncih, so bila posekana, okleščena, nalomljena ali prestreljena.

Nad skalami ob reki je iskal stezo, ki je od pamtike vodila v strugo. Ni je bilo več. Malo dalje je našel mesto steze prekrasne, iz cementa ulite stopnice. Po njih se je spustil navzdol.

Spodaj se je ozrl s proda v skale in zavzel obstal. Vsa dolga skalna stena, ki je bila nekoč grbasta in razrita, kakor jo je bila reka v stoletnih nalihih izmela in natrgala, je bila zdaj gladka kakor zid in pod njo se je v strugi kakor škafli ob škafli oslanjala nanjo koliba ob koliki. Nekatere barake so bile napol sežgane, druge kaj podrti ali polomljene, največ pa je bilo celih. Po tleh so ležali tramovi, kosi debele, črne lepenke, s kakršno so bile kolibe pokrite, grude in grudice železa, zdrobljene puške in drugo orožje, razmetani ali na kupe zloženi šrapneli in granate in nebroj drugih ostankov vojske, ki je dolgo gneznila pod skalami. Med kolibami in nad njimi so bile tu in tam votline vsepane v skalo in zalite s cementom.

Žagar je zavl med lesene hišice. Odnekod so se razlegli suhi udarci po deskah. Za večjo kolibo je zagledal golorokega človeka v vojaških hlačah in raztrganih srca, razbijajočega s sekiro po lesenem zaboji. Žagar je v njem spoznal sovaščana.

"Brenčič, kaj pa delaš?" je zaklical. Oni je pridržal sekiro na zaboji in se ozrl: "Pozdravljen, Žagar! No, si se vendar vrnil tudi ti?"

Žagar se je približal in mu stisnil roko: "Kaj razbijáš?" "Za drva bo. Zima bo mrzla. Nimamo ne oken ne vrat. Kuriti bo treba. Drv so pustili tukaj zadosti."

"Pod skalami so se tiščali?" je pokazal Žagar vrsto kolib. "Le oglej si jih. Tudi noter poglej. Morda najdeš kje svoje pohištvo. Tudi drugi iščejo svoje."

Žagar je vstopil v prvo barako. Ob steni pod okencem je zagledal naslanjač, pred njim belo marmornato mizico, v kotu pa kmetako skrinjo. Mesto in vas sta se v ozkem prostoru čudno sešla.

Žagar je hodil od barake do barake. Vse so bile zložene s raznovrstnim pohištvo. Po tesnih sobah so se šopirile prevelike gostilniške mize poleg ozkih kavarniških, pleteni stoli so se stiskali ob naslanjačih in zofah, omare za obleko z visokimi ogledali spredaj so bile polne papirjev, razmetanih knjig, žebeljev, kavlejev in kovaške ropotije. Nekje je stal biljard, na njem pa perivnica, grbalje in pinja za maslo. Tudi kakšna slika je visela tu in tam. Malo je bilo postelj. Nekje je ležala predrti žimnica na tleh, druge slamnjake na zvrnjeni omari.

Pod novimi stopnicami, ki so kakor prve vodile iz struge po skalah navzgor, je stala preprosta dvokolnica, naložena z dvema močnima omaričama in velikim ogledalom v pozlačenem,

poškodovanem okviru. Iz bližnje kolibe sta moški in ženska vlekla belo pobarvano, gospodsko kuhinjsko omaro.

"To vse odpeljete?" se je začudil Žagar. "Svojega nisva dobila," je rekla Brdačka; "vzameva, kjer in kar je."

"Zdaj vsi tako delajo," je razložil Brdač. "Ne bo prav," je menil Žagar.

"Ali je bilo prav, da so nam vse pobrali in raznesli, tako da ne vemo, kje naj zdaj iščemo?" je dokazovala ženska. Moški je kimal.

"Pa take reči si izbirate?" se je nasmehnil Žagar. Spomnil se je njune bajte, v kateri sta imela pred vojno vegasto mizo, par klecavih stolov, slamnjako iz turšičnega perja na lesenih konjičkih in še nekaj druge, prav siromašne brkljarije. Pomislil je, kako bi sodilo v tako domovanje, kar sta si naložila.

"Škoda, da nimamo večjega voza in konja," je premišljeval obžaloval Brdač. "Lahko bi odpeljala kaj večjega in boljšega, kakor delajo tisti, ki imajo kaj vprežne živine."

"To ne bo prav, ne bo prav," je mrmral Žagar predse in se odpravil dalje.

In res je srečeval ljudi, ki so na vozove naložali gospodke omare, predalnice, šolske in cerkvene klopi in neke celo klavir.

"Kdo ti bo pa godel? Ali se boš sam učil?" je vprašal Žagar kmeta, ki se je z ramenom upiral ob klavirsko nogo, da bi pahnul klavir na voz.

"Najprej spravim te orglice domov. Potem se bo videlo. Lahko se prideš tudi ti učiti," je odvrnil kmet.

"Lastnika ti pošljem. Ta ti bo drugače zagodel."

"Če ga poznaš, le pošlji ga. Brž mu orglice vrnem. Tukaj pa jih ne pustim. Če jih jaz ne vzamem, jih spravi kdo drugi."

"To ni pravo spravljjanje," je menil Žagar odhajaje.

Pozneje se je nameril na dve dekleti, ki sta po-grapavem kolovozu vlekli star koleselj. Naložili sta bili razno pohištvo drobnjav, pod katero je ležala temno pobarvana lesena hišica.

"Za kaj vama bo ta spovednica?" je vprašal Žagar. "Če za drugo ne, za kurjavo," je rekla starejša. "Nimamo s čim kuhati."

"Pred vojno spovednica ni bila vaša," je opomnel Žagar karajoč.

"Bilo pa je maraški drugega našega, česar zdaj nismo več našli. To bo vsaj nekaj odškodnine."

"Sami si je ne smemo jemati."

"Vsi si jo jemljejo."

Dekleti sta vlekli dalje, kar sta bili naložili, ne meneč se za županove opomine.

Žagar je videl še nekaj prizorov, ki so potrjevali poslednje opravičilo obeh deklet. Zamisljen je zavl izpod skal proti vasi. Bližal se ji je od zapada. Od te strani je bila strašnejša nego prej od severa. Vojno neurje je butalo vanjo od te strani; zato ni bila niti ena zapadna stena nepoškodovana. Žagarju se je stisnilo srce. Kako se bo živelo v groblji?

Prva človeška bivališča, ki jih je srečal, so bile lesene kolibe, prinesene izpod skal ali odkod drugod.

"Ciganji smo," si je tiho priznaval, pozdravljajoč tu in tam vračajoče se izgnance in ozirajoč se po bedni siromaščini teh lesenih krovov. "Vas premožnih kmetov in pridnih rokodelcev je zdaj podobna ciganskemu selišču."

Med ruševinami samimi so tudi stale maraške barake, ki so jih od daleč napol podrti zidovi prikriivali očem.

(Dalje prihodnjt.)

Dvonožec

Naravoslovne pravilice

Spisal KARL EWALD

Prevedel FRANC BOLKA

(Nadaljevanje.)

Nekje noči v dobi dežja je prišel jelen k šotoru, katerega je postavil Dvonožec v varstvo živalim.

"V dobrem varstvu ste," je rekel jelen in gledal zavidno k njim.

"Seveda!" je odvrnila ovca. "Prijetnejše je kot v starih dneh, ko smo morali stati pod kakim drevesom in vseeno biti do kože premočeni."

"To je res!" je reklo govedo. "In tudi ob suši je prav prijetno, ker nam daje Dvonožec do brega živčja, ki ga je nabral za nas, medtem ko smo morali poprej preiskati celo deželo za eno bilko."

"Jaz pa nasprotno mislim, vi se morate mučiti," je odvrnil jelen. "Sam sem videl, kako morate delati in se napenjati za vašega gospodarja."

"Ničesa v tem življenju ne dobiš brez povračila," je izjavil na konj. "Sicer pa ne tajim, da so še moje sluttne izpolnile. Mo-

ja ledja me zelo bole od današnjega dela."

"Meni se ne godi drugače," je pritegnila krava. In raca, gos in kokoš so pritrdile. Samo ovca je odmajevala z debelo glavo in živahno prežvekovala.

"Ne vem več, kaj sem slutila," je meketala zadovoljno. "Meni se godi dobro in baste."

"Mar godrnjate?" se je oglašil naenkrat čuvaj, ki je ležal na straži in vedno le z enim okom spal. "Ali naj pokličem našega gospodarja?"

Tu je jelen preplašen pobegnil in konj je rekel:

"Ne, tega ne. Sam je naporno delal in je ravnotako truden, kot mi. Ne bilo bi prav, buditi ga."

In postalo je tiho v šotoru živali.

Ali Dvonožec v svojem šotoru ni spal.

Sedel je in razmišljal in tudi njegova žena ni mogla zaspati, ter mislila je iste misli kot njen mož.

"Preseda mi to beganje po deželi," je rekel naposled. "Nisva več mlada, družina je velika in čisto sem zelo truden od dela."

"In jaz ne manj," je pristavila žena. "Ali tu se ne da pomagati. Mi moramo potovati, da dobe živali trave."

Dvonožec ji ni takoj odvrnil. Dvignil se je in šel ven v dež,

pogledal pri živalih in se zopet vrnil v šotor. Zunaj je tulil lev.

"Ali si ga slišal?" je vprašala. Dvonožec je prikimal.

"Ti, odkod je trava?" je začel čez nekaj časa.

"To pač veš tako dobro kot jaz," je odvrnila. "Velikokrat sva govorila o tem, kako trosi semenje, ki med starim ovenelim listjem kali, kadar pride dež."

"Zelo dobro! In zakaj ne bi

in polje in travnik sta bila polna vsakovrstnih trav in cvetlic.

Tu je bil mak; velik in čudovit krasno rdeč. Tu so bile zvonočnice in korenje, šlak in plavice, osat, kislica, vijolice in mnogo, mnogo drugih cvetlic. In vse so cvetele in se razširjale, kot jim je bilo drago, ker bile so gospodar v deželi.

"Tukaj bomo stanovali," je rekel Dvonožec. "Na onem bregu sezidamo trdno in prostrano hišo s hlevi za živali in lesu zoper tiste, ki nam hočejo zlo. Začnimo takoj! In kadar bo stala hiša, boste doživeli čuda!"

In on in sinovi so se odpravili, da posekajo drevesa.

Potrpežljivo so se trudili dan za dnem; ali mnogih udarcev njihovih kamenih sekir je bilo treba, predno so se jim udala velika drevesa. Strašno šumenje se je razlegalo od debela do debela globoko v gozd.

"Kaj je to... česa hoče od nas... zakaj naj umremo?" je šepetalo drevo k drevesu.

Ali Dvonožec in njegovi sinovi niso slišali ničesar in rekli ničesar. Delali so in delali, dokler niso imeli, česar jim je bilo potrebno. Potem so postavili na bregu trdno hišo iz dobrega lesa— in še dve, tri poslopja so postavili, stajajoča za živali in velik pro-

STRAW SWIRLS and pleated grosgrain ribbon trim this smart black straw chapeau worn by Film Actress Jean Cagney. Accents are provided by stripped white quills and veiling.

semenja zbirali in sami sejali? Če tedaj odstranimo vso staro travo in nabereemo semenje takih trav, ki našim živalim najbolj prija-

jo, moramo dovesti stvar tako daleč, da bo rastla trava mnogo gostejša. In tako moremo pridelati semenja in ga zopet sejati in ostati leto za letom na istem kraju.

"Da, če bi to bilo mogoče!" je vzdihnila gospa Dvonožica in sklenila roke.

"Zakaj bi ne bilo mogoče? In kadar zmoremo to, moremo tudi sezidati trdno hišo, za nas in za živali. Prepričan sem, da moremo posekati za našimi kamenimi sekirami največja drevesa, samo če potrpežljivo vztrajamo. Kakor hitro poneha deževati, se odpravim na pot, iskat mesta, kjer se za naše ostale dni lahko za stalno naselimo."

V enem tednu je bilo nebo zopet vedro. Dvonožec se je vrgel na konja, poslovlil se od družine in rekel, da se vrne domov šele, ko je našel, česar išče. In res se je vrnil šele tretji dan zvečer in zapovedal, zgodaj zjutraj sledečega dne vse zložiti in mu slediti.

Ko je prišla družina do cilja, so morali priznati vsi, da je dobro izbiral.

Zemlja je bila dobra in je obetala dober pridelek: tako sveže in sočno je raslo vse naokoli. Na eni strani prostranega, odprtega polja je ležal gozd, na drugi strani travnik, ki je zopet mejil na široko jezero, v katerem so veselo švigale ribe. Za jezerom so se vzpenjale daljine modre gore, ki jih je bilo lepo videti in ki so vzbujale krasne sanje. Tesno ob robu gozda se je vzdigal brežuljek, ob katerega vnožju je tekel potok. Potok se je izlival v reko, ki se je vila preko travnika in reka se je iztekala v jezero.

In polje in travnik sta bila polna vsakovrstnih trav in cvetlic. Tu je bil mak; velik in čudovit krasno rdeč. Tu so bile zvonočnice in korenje, šlak in plavice, osat, kislica, vijolice in mnogo, mnogo drugih cvetlic. In vse so cvetele in se razširjale, kot jim je bilo drago, ker bile so gospodar v deželi.

"Tukaj bomo stanovali," je rekel Dvonožec. "Na onem bregu sezidamo trdno in prostrano hišo s hlevi za živali in lesu zoper tiste, ki nam hočejo zlo. Začnimo takoj! In kadar bo stala hiša, boste doživeli čuda!"

In on in sinovi so se odpravili, da posekajo drevesa.

Potrpežljivo so se trudili dan za dnem; ali mnogih udarcev njihovih kamenih sekir je bilo treba, predno so se jim udala velika drevesa. Strašno šumenje se je razlegalo od debela do debela globoko v gozd.

"Kaj je to... česa hoče od nas... zakaj naj umremo?" je šepetalo drevo k drevesu.

Ali Dvonožec in njegovi sinovi niso slišali ničesar in rekli ničesar. Delali so in delali, dokler niso imeli, česar jim je bilo potrebno. Potem so postavili na bregu trdno hišo iz dobrega lesa— in še dve, tri poslopja so postavili, stajajoča za živali in velik pro-

stor, s katerim je imel Dvonožec posebne namene, ne da bi govoril o tem.

Z mahom so zamašili vse špranje in razpoke. In okoli dvorišča so postavili Dvonožec in njegovi sinovi kolišče, katero so prepletli z vejami, tako je nastal močan zid, ki je bil obramba proti sovražnikom.

In ko je bilo vse to gotovo, je prosil Dvonožec svojo ženo, da sešije zanj in za vsakega člana družine žakelj iz kože. Potem so šli vsi na polje in travnik in nabirali v žaklje vsakovrstno travo, ki so jo hoteli sejati.

"Kaj nočeš vzeti tudi nekaj mojih semen?" je rekel mak in otrsela svojo rdečo čašo...

"Imam jih tisoč v svoji glavi in sem najlepši v deželi."

"Mogoče, mogoče!" je rekel Dvonožec, ali jaz zate nimam uporabe."

"Šel si mimo mene," je šepetala vijolica ponižno. "Nežna si sicer," je odvrnil Dvonožec, "ali meni ne moreš koristiti."

"In mene pozabljaš popolnoma," je kričal osat, "česarvno sem najponosnejši in najmočnejši tukaj."

"Ali najtrpežnejši sem jaz," je kliknil repinec.

"Pazite, da ne nabere tega semenja," je rekel Dvonožec svoji družini. "Naše živali jih ne jedo."

S polnimi žaklji so se vračali domov; in zopet so šli in se vračali in šli, dokler niso nabrali mogočnega kupa.

"Zdaj hočemo obdelati zemljo," je rekel Dvonožec. "Pridi, dragi konj in posodi mi svoje moči, kot si že poprej storil!"

Iztesal je plug, vpregel vanj konja in ga pognal preko polja, korak za korakom, brazdo za brazdo. Z veseljem je gledal

zemljo, ki se je obračala pod ostrim kamenim nožem pluga.

"Kaj pa je to?" je kričal mak in bil v sledečem trenutku podoran.

"Vseeno ti nič ne pomaga!" je vikal osat poredno Dvonožcu. "Naše seme pride vseeno na vrh, da te jezi."

"No, to bomo šele videli!"

In potem je zapovedal Dvonožec vsakemu svoje družine odrezati po en osat in ga nesti proč. Ko je izoral toliko, kakor se mu je zdelo potrebno, je posejal nabrano semenje v svežo zemljo.

"Zdaj počakajmo deževne dobe," je rekel, "in glejmo, kaj bo."

In prišla je deževna doba in dogodilo se je, kakor je Dvonožec pričakoval.

Majhne zelene klice so pogonale na vsej razorani planoti—vse enake, samo trave, kot so jih njegove živali imele rade. Tu in tam je bilo seveda nekaj osatov in makov vmes, ali po večini je bila vendar dobra trava.

"Vidite!" je rekel Dvonožec zadovoljno. "Zdaj samo počakajte, da pride solnce, potem se bo stvar razvijala še hitreje."

Solnce je pošiljalo svoje zar-

POTREBUJEM GOSPODINJO

Sprejme se ženska srednje starosti za gospodinjno na farmi. Dober dom za pravo osebo. Samo resne ponudbe naj se pošlje na naslov: VDOVEC, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

NOTE!

Save this copy of PROSVETA. It is needed for VICTORY!

SAVE

- ★ All Wastepaper
- ★ Old Rags
- ★ Old Rubber
- ★ Scrap Metal

Turn it over to some local salvage agency

TISKARNA S.N.P.J.

SPRAJENA VRA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnik, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. D. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerno, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-58 S. LAWDALE AVENUE CHICAGO, ILLINOIS

TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklopu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 na eno leto naročnino. Ker pa člani še plačujejo pri ansementu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška reči, da je list predrag za člana S.N.P.J. List Prosveta je vsekakor bistveno in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročen na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika. Cene listu Prosveta je:

Za Zdrul. države in Kanado	\$6.00	Za Ciscro in Chicago je	\$7.50
1 tednik in	4.00	1 tednik in	6.50
2 tednika in	3.00	2 tednika in	5.50
3 tednike in	2.40	3 tednike in	4.50
4 tednike in	1.80	4 tednike in	3.50
5 tednikov in	miš	5 tednikov in	2.50

Za Evropo je \$8.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plačilo in si naročite Prosveto, list, ki je vasa lastnina.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1) Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenih članov moje družine:

2) _____ Čl. družine št. _____

3) _____ Čl. družine št. _____

4) _____ Čl. družine št. _____

5) _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

John Paul Jones

Another John Paul Jones fights for American liberty one hundred and sixty-six years after his famous ancestor made American naval history. This one is a lieutenant on duty at the Corpus Christi Naval Air Station where he is shown atop a flying boat. His brother, a naval reserve flier, was killed in the Philippines. (Central Press)

Tom Mooney, delavski vodja, ki je nedavno umrl v bolnišnici v San Franciscu.